

ЧУРАПЧЫ
УДУУЬУИ
НАБЫАТА.

№ 73 (8026) + 1996 сэл бэс ыйли 20 күнэ. Чэлшнэр + Сыната — 1084 солнуобай.

(Бүтүүтүн 2-с стр. көр)

ОЛОБО, ОБЩЕСТВЕННОЙ - ПОЛИТИЧЕСКОЙ УЛЭТЭ

Билтик оңто осыралатын джукиторго З. Е. Ёсоров, учуутал Р. С. Ёартулово ушун бу сурун автор джонуктулга артыгыт матырызалларын иттиге не жки ашк фондаларын билсикте, албетд билген керен калкынт. И. Д. Субуруускай тушунан билдирлери, ученайдар, историктар, олер историктар СГУ профессорлорго Р. П. Башарин, Г. Р. Макаров, Ф. Г. Зафронд, М. М. Федорова, сурунлаачылар Н. С. Соловьев, Валот Ёиптур, И. Е. Федосеев — Дойго, С. И. Тарасов, журналист С. И. Окоелов, артыгыт үлгилертар ахтылылар суруйбуттар, энтузиаст-хсториктар П. Н. Полан, Г. Д. Ёфимов, Н. С. Сидоваев, С. И. Жирнов, ур. д. а. алмаккн үлгилериктер, чинчиконтер, сыраласлытар.

[illegible]

Бастатан турак Н. Д. Субуруускай тустан кы-
ткы таһынаах үгүс обществоннай-политическай сору-
дхтары тылорубут. Кытубур, Бүтүт Россиятаах
Иини Онтэрнмтээх Комитет 1925 сыллаахха К. Н.
Байдалов председателлээх Охотскай кырайы үп,
итэр коммиссия Н. Д. Кинвешапкыйы чилимниэм
уонга Саха Республикатын Правительствотун барэ-
тбийнэтигин апаан. Иини Москвага, Ленинградта
иини ытан, өрдүк үрдүккү мустанга үөтөххэ сыл-
даар, үлүһүр. Ити бырыһаа командировкада тин-
бэр республика салаааччыларын Виноуровы, Ба-
дакины, Окоёмовы, Лепчиконы, Варфаломеевы, Со-
сыкы, Ленинины, Гоголевы, Ф. Сидионы, А. Пахи-
йыны, суруулааччыларга А. Софроньевы, А. Кулаков-
скайы, Күндяны, Черныцы, Ваншеры, Алтан Са-
рыны, журналист Потоповы, студенттары кытта кыр-
сүтүккүр, кэлэтиһэр, кыһалар-амаллар, Умиллөр
кэлэтиһэр темаларынан Охотскай муранан рес-
публиканы кырааһысалаа, айттык, кыһалары, болэм-
тэһини, өй илгирэ, промышленность, үлэтиһэрини,
үөрөх-сүрдүгү, искусство, литературу, театр, би-
пуруостары бүтүр зыт.

Москвада үөрэнэр студенттар биячарларгаар, түм-сүүдэркгэр молдыг сыйдыара, онно араас темаларга даспуттары өмүрлөбүт. Кини Е. Ярославский, М. Калинин, партиз. РК шилктэтээх үлэинтэрлик, Ибра-гимов, Яроде, Виленский-Сибиряков, Пестун, Армен-ишчар сыйдыталаабыт. М. И. Калинин, Е. Яро-славский кытта кирсүспүттэн, көргөспүдүттөн орус астынарыг тулуккан дневникгэр суруулар. Итик саргэ В. И. Ленин хөриэнигэр кутурдуннаах мун-наах сыйдыл, Луначарская дэмдээтин, кырды-

[illegible]

П. Д. Субурууснай бэйбүүд докторууд И. Стрел-
ду, Е. Курашовы, Н. Байкаловы, Нотанионы, Н.
Редницкийны кытта алаан көрсүдүлгөзбөт. Саха си-
рин, урукку бэйбүүд олохторун тулупан калсати-
һаллар. биригэ хаартысана түһүлэр эбит. Николай
Дмитриевич командировкатын сүлүүтүн Охотск

Н. Д. СУБУРУУСКАЯ ТӨРӨӨБҮТЭ
100 СЫЛЫГА

[illegible]

Сыймык дыйлаада балыкхав хайымыга да сытан дненилгэр сурулларыг тохтихпотоого, Ити ууһна Су-буруускай бочуруйах илбугуа тустарынан улуус бочуоттаах гражданики Г. Д. Бфиннов суруллуугусар тохторбоонко туран, бодомонинг баран 1940 сыл ыаа-нын 25 күнүгэр дьарк билинээлибит сорох түгэн-лэригэр тохтуохпун баарбын. Кини дуоһунастаах үлэтиг быһыытынан « 1925 сылтар Саха сиригэр. дьуһаан, төрөөбүт оройуоннар тутуу үлэти бары-ылар, -оллох киниритилэр турун болгоһототун уу-ларын тулунак сурулхав турар. Бодомонко тах-саат. билиннэстээх үлэтиг төлөрө-толоро, тутуу дьыалатынан дьарыктанар. Кини дненилгэр 1944-ыл бэс ыйын 30 күнүгэр: «Сарыларла соһучу те-гебоннуулар. Район. секретара Белолюбская, райсовет исполкомун председателэ Вврашников, бэйэ-сөбүлэниин илбэска эр. оройуонга тутууну тэр-нээ бытар көмөһкэ (стройком) председателини илбабыттар. Ити бочуоттаах этиг буоларынан утар-тыым». Кини оҕолорго Волтомоо Сталин аатынан олоххо үтүгүк сыгыг табарынай фермаларыг билиннэстээхтэн үлэтирө. «Олтог сыгыгы суруйар: Ол ыйын 5 күн». Ардах. Семел Потаповтыын Чу-йыпчыга тутуу ыытыллар сирдэрин көрөбүт. Кини о-мрадыастары кытта тутуу тулунак көрөһтэһэбик». Сылгыга. «Балабан ыйын 5 күн. Үчүгэйдик утул-сум. Ыраас күн. Күннөһөр үлэлэр, олчуот туттар-рам. Хамнас иллим, тохус кинини кытта бэснэ-дэ

лестям, Тарбадхаларца сарыттым. 14. А. Барашковны
кытта калсыттым. Кышкай бөһүлэти Хаймастанда по-
кытта тулунна: учараттваах фантазия кинесит. Кы-
һарьар тулунна: учараттваах фантазия кинесит. Кы-
һарьар тулунна: учараттваах фантазия кинесит.

[illegible]

Бийлэхтарь, нийцлалын уонна спортивгай оол-
чуулар, эс сүүрүүтүн биэр тарийааччы итээнэ
көүлөөччк этэ. Итээнэр дустарыны профессор Г.
Г. Макаров, үп-баан үлэтин ветерана Н. Н. Покель-
ский, сөркө ветерана Г. Д. Ефимов уо. а в ахтыы-
ларын давай турар буолуохтааххыт. Н. Д. Субуруус-
кай туох үлэни толорорун дьэнигэр сүөлө, быһаан,
өлөрөн суруйык быһарык килм сүө көрөр... Олго ха-
һаа, эиминээги кытта көрсүбүтүн, кэлсөптүтүн, ха-
на уонна хаһаан туох быһаарыылар, дьайаллар ытык,
лымыттарын суруйык ийэр идэлээх эбит. Хаһаанит
тап босхолонон нэлээт, ити идэтин олох олүөр дүт
к салбаабыт. Киник кылгас үйэтигэр 50 миннэр ми-
игэтэкс сымдыбыт. Олор котиригэр үс сүүрүк, шари-
лыуруп баары үлү. Дьэнигэр ол аттар ааттар-суу-
лар сурулла сымдыр Көлүрүүттөн кэлбиттэр бол-
пуростарынак эииз дьаректанкыт. Холубур, Сылга
күннэтиксик Энгельс аатынан көлхөлүк бырабытыни
ныатын председател П. И. Макаровы кытта ити
бонпуростка бастадыта, сымдыбытын тулуун
дьэнигэр бэлэтэтихит. Кини райкомка эргилэн от-
делыгар үлэтин олорон (олчолорто таһаары тизити-
рин остолубуой, бэжэриинэ үлэтигэр уонна бон-
пуриттэри көмө хаһаабыстыбата ити отделга киирэл-
лээр) көлөрүүттөн кэлбиттэр аһыгау-уөлүөн, та-
һаарыаан-сабынан үлэчиһиыга күүс-көмө буола-
уонна дьон эииктадын ыбыт.

Н. Д. Субуруускай үлэбит, салайавчы буолу-
буттан Саха сиринэр, төрөөбүт Чурапчытыгар дэгит-
тэр биккилээх, сайдыылаах кадрдары интэһиэстэт-
тэр таһаарыыһа сүүрү болгонототун уурара. Кини пи-
мнэах барытыгар биир дэгиттэр сайдыылаахтар; үлэ-
ти барыларын биирдэ ирдирэ. Биирхэ, олох-
тоду ыччаттарга, эбэрэстэ сайдыылаахтар, малды
субалтат-ахалты сымтара. Ол да иһин биккирээх
диринник ыткытара, баһаах үлэбит тухары сир-
дин өйөөбүлү халларбыта. Салайавчы үтүөтэ, ил-
ли кээс кэрээһэ этэ.

Николай КЛАДКИН,
холовц. общ. воев.

СИТИЙИЛЭЭХТИК
КЫТЫННЫБЫТ

Бүтүтүл. Нөмөр: 1 стр.
бер:

дөрхүт Ленинскийга Сондо-
ва коргогчутар явган
бичирэгчидэргээ бэлдэлэр.
Урууданга нөгүсүүлэр.

Тамдак урукчу... курдук
жастайырынга тахсыбато.
Омон жюри башкарамын-
дең: жоготуучуларынын
амал бардустор. аныктылар.
«Бастыг рожисер» сирисе
хаванкыраган. Мадесте
Михайлован. Зоблоуан.
«Бастыг одар итин орун-
лу» толороччу бжирин
Иван Вушков (жакын ба-
ланынча). «Бастыг ар и-
ти орунлу» толороччу
Бжирин Бардыгастах на-
роднай театры артылар
Кирил Мартышкин. аяна-
на. «Бастыг дашар-пру-
чун толороччу» бжирин
Чернох народнай театры
артыкта. чала. «Бастыг
бестуун итин» биринин
Иваннанын народнай

театр коллектива, «Биринчи
раунд» биринчиден Чор-
тох народнай: театрын
коллектив бажытхониклар.
«Көрөөчү» биккээбиле
биринчиден биккги Марин
Герасимовичте назараала-
лаша.

Фестиваль бийр кара-бө-
лөс түзгөнгөн "Тохтурга
үлөдүр" «Көөмөн короо
мимикатора» коллективигар
«ароднай театр авта илэ-
ричтанын» буолла. Саха
программаларын (режис-
сер Аркадий Новиков)
көрдөхөн үөртүлөр-көтүстү-
лөр. Режиссердар апар-
лабаторияларын Н. М.
Заболотская салаан үлө-
лөтө. Хас спектакль көн-
нөттөх ырыттыг октоһулун-
на, дубеһаа барлаһаа.

Малык бийдиги улууслук
эһик, ароднай театр
авантубулуһаахтык кыттан
нөдүө.

1. INTRODUCTION

УТУӨ КИНИ ТУЛУНАН
АБЫДАХ ТЫЛ

рын Алма Готовцеваны
дотору хийлжээ. Советын
исполкомук секретарьтай
талалдар. Ол сууслаж
хуульдаг бичигчүүд
мөхөөрөн сайлагдах. Бо-
туучу үүнүүх хууль-
нар, райкомод Бочуотуу
гарахтайгаа нэгдэ-
лэмжтэ. Алма замна су-
рууу хамгаанна, фрон-
та коммандүү фондатын
үлснээр хууль, ферма-
тарга, отууларга очихоо-
руу км мардаулунан ал-
гачаагчтайгаа, «Войбуу-
лхонгарга» таларуу
мөн миннэ суох ытыла-
лыбат эгэ.

Сөркөк сыйлаарыгар көч-
хонук туһусар биир өрө-
бүө күн диния биялзэки.
Улуу Кыайыһын убаасы,
биттэр ортолоругар даякк
ият, яһиэ суруллан, хорут
этерилин. Сталин ыдыаты
һап кавардадылаһымыт.
Тыыл өстөрүө көлүн бийр
сыллаах аһылаах оһуо.

тава уораккай, бухгалтер
идатин млыбта. Онок Ар-
ваа Халгас өкмөтүн кына
на Чуралчы «Жыныс ар-
тыл» промартелытар про-
изводство учуотчугуттан
савдалан жылдабылай бух-
галтеры солбууваччыга
тнннн үүмүтө. Хас да
сыл Ленин автынан уопца
Эрилик Эристинн автынан
волхолтарга кына бухгал-
терлердэ жассырылыв, ста-
тистиканын үлөдөбүт.

Саламат жерде болуштастык, бейияттын абзайкылыгына орус кышаккындагытык төлөтөн ааспыт сылтатынан оро-Ауоминваары тыа тайыайы-тыбытыа управлениетиыгар диспетчер - бухгалтеринаак үмалээбикт кыкы атылар. Ол кудана биястын кылуугунак үйт: «Абзайкылыгыт, ат, бяр-кун комуурун сардыкта кыс бийрдии кыайыкысыттан, механизатортан, савадан күчүктүрө. Ичиндеги эр-кэр телефонунан кыуу аты

ив сыраландан утумок
сыппаларатын тилан үр-
түкү тэрилтэлэргэ тиэрлэ-
э. Дьондотар номмистын,
профессор тэрилтаттин чи-
нинэринини, педдэтин; Со-
етини депутаттынни талла-
ан, общественнай илхал-
охтоохтук ыттыбыта, Эр-
мллах кыламыылаах
лэти республика, промун
адалталарын Восточнай
райондарыкни балласт-
ини, «Улэ ветерана» ме-
алы пэтер «институт».

Дьоруун майгылаах, аһы-
мыс сүрэхтээх киһи кэ-
к өдүүн хытта тэллээ
ыраастыттан... хаалбыт
үөрү тулуйарын мистик
чол ороһото.

Убаастыыр: итинэн та-
варыспытык А. Я. Готли-
еваны 70 саада туоһун
иччигин итиятан эрдэ-
ни, урук, абылдох олор-
улуубут.

Мамонд КИРЕЛЛИН.
Учрустувуу тым ма-
нвандыгынын үчүрү-
лүштүгүнө кылабызбай
зоотехника.

